

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

MEDITATIE

Een vreemdeling

"Ik ben een vreemdeling op de aarde".
Psalm 119 : 19a.

We weten niet helemaal zeker wie Psalm 119 heeft gedicht. Onze kantenaren en vele verklaarders denken aan David en daar willen we ons graag bij aansluiten. David noemt zich in onze tekst een vreemdeling. Wat een vreemdeling is, weet iedereen. Er zijn er velen in ons land. Vreemdelingen zijn mensen die uit het buitenland komen en ver van de plaats waar ze geboren zijn, wonen en werken. Hier in Nederland zijn ze vreemdeling, maar ergens op deze wereld is hun thuisland. Gaat dat nu voor David ook op? Nee, want David woont en werkt temidden van het volk, waaronder hij geboren is. Bovendien zegt hij: "Ik ben een vreemdeling op de aarde". Met andere woorden: nergens hier op de aarde is mijn thuisland.

Vreemdelingen zijn de gelukkigste mensen die er zijn. Bent u, ben ik zo'n vreemdeling? Dat is de vraag waar het op aankomt. Van nature is de aarde ons vaderland. Dat is ze voor hen die zeggen met God en Zijn dienst geen rekening te houden. Dat is ze óók voor de godsdienstige mens. In de uitleving kan er een groot verschil zijn, maar wat de staat betreft, geldt van alle mensen: er is niemand die goed doet, ook niet tot één toe.

Dat dat zo is, daar is de Heere niet de schuld van, maar we zijn zelf schuldig. De Heere heeft ons immers goed en naar Zijn beeld gemaakt. Wij zijn echter van God afgefallen. En nu is God grotelijks vertoornd. Zondag 4 van onze

Heidelbergse Catechismus zegt: "Hij vertoornt Zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden". In de eerste uitgave staat: "Hij toernt tegen de zonde op een huiveringwekkende wijze". Wat is onze staat een vreselijke staat! De toorn Gods rust op ons. Hoe nodig is het dat we van koning veranderen. En dat kan nu alleen door de wederbarende bediening van de Heilige Geest. Dat is alleen mogelijk, omdat er Eén is geweest, Die waarlijk vreemdeling op deze aarde geworden is. Hij heeft geklaagd: "De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd op nederlegde. Alleen op grond van Zijn arbeid komen er mensen, die zien dat de bezoldiging der zonde de dood is. Ze moeten sterven, maar ze kunnen het niet. Ze gaan klagen: "Ik wil mijn misdaan die U tergen, niet verbergen".

En nu behaagt het de Heere dat hij die in het stof lag neergebogen op Zijn tijd weer opgericht wordt. Dan wordt onze verlegenheid Gods gelegenheid en ze gaan leren dat de zaligheid in een Ander ligt; in Hem, buiten Wie God een verterend vuur is. Die vreemdelingen worden bedelaars. Hun beeld vinden ze getekend in Psalm 102: "Hoor o Heer, verhoor mijn smeken. Laat m' Uw bijstand niet ontbreken; ai, veracht mijn tranen niet". Toch is het voor hen niet altijd donker. Soms gaat de harp van de wilgen en zingen ze: "Wees mij een Rots om in te wonen;

een Schuilplaats waar mijn hart, steeds toevlucht vindt in smart".

Er is verschil tussen die vreemdelingen. Er zijn van verrestaanden onder hen, maar ook vreemdelingen, die bewust mogen weten dat hun burgerschap in de hemelen is. Er is ook overeenkomst, ze moeten allemaal van genade leven. De vreemdelingen hebben op hun reis op deze aarde twee ogen nodig. Het ene oog is om naar beneden te zien, om te zien op eigen zwartheid en zondigheid. Het andere is om op Jezus te zien.

Zo'n vreemdeling gaat een gebed bidden: "Bewaar en vermeerder Uw Kerk", Bewaren, ze kunnen in eigen kracht niet één zonde overwinnen, zo hulpeloos zijn ze. Vermeerder Uw Kerk. "Heere, wilt U nog krachtig wonen en werken door Uw Geest". Eenmaal komt de tijd dat de vreemdeling deze aarde gaat verlaten. In het Kanaän der rust is het vreemdelingschap voor eeuwig vergeten. Verlost van de zonden, verlost van zichzelf, God eeuwig groot maken. Genoeg aan God, zonder ooit genoeg van Hem te krijgen.

Wee onzer wanneer we nooit van koning veranderd zijn. Dan wacht ons een eeuwige nacht. Het is nu nog het heden der genade. Koop de tijd dan uit. De dagen zijn boos en de eeuwigheid oneindig.

Benthuizen,

ds. A.J. Gunst.

INHOUD

pag.

Meditatie:	
Een vreemdeling	1
De opwekking van Eutychus (4)	2
Wedergeboorte en geloof (3)	3
De roeping tot de zaligheid (1)	4
Ontlezing (1)	6
Boekennieuws	7
Kerknieuws	8
Berichten	9
Predikbeurten	10

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: f 24,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-,
Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

Advertenties f 1,10 per mm.
Familieberichten f 0,85 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

De opwekking van Eutychus

(4)
Handelingen 20 : 1-12.

Dood opgenomen

Het is aangrijpend wat we van die slapende Eutychus lezen in het negende vers: "Door de slaap nederstortende, viel van de derde zoldering nederwaarts, en werd dood opgenomen". Van drie verdiepingen hoog viel hij naar beneden. Ik stel mij voor, dat Eutychus vanuit het venster naar buiten is gevallen en beneden op straat is terechtgekomen. De gemeente zal de *doffe* smak hebben gehoord. Paulus hield natuurlijk onmiddellijk op met preken en ijlings ging men vanuit de opperzaal naar beneden en daar vond men Eutychus dood.

Is Eutychus echt dood geweest? Er zijn namelijk moderne Schriftverklarenders, die van oordeel zijn dat hij bewusteloos was. Men vertaalt dan: "als dood". Maar dat is echter absoluut in strijd met het Grieks. En als Paulus in vers elf zegt: "zijn ziel is in hem", dan voegt men daar het woordje "nog" aan toe. Zo vertaalt de Groot Nieuws Bijbel: "hij leeft nog". Dan zou hij alleen maar bewusteloos zijn geweest. U voelt, dat men zo het wonder probeert weg te vertalen. Trouwens heel de geschiedenis, zoals deze hier wordt beschreven, heeft alleen zin als de jongen echt dood geweest is. Uit alles is duidelijk dat men Eutychus dood heeft opgeraapt.

Uit de dood tot leven

We lezen in vers tien, dat Paulus zijn preek onderbrak en naar beneden kwam. Er staat dan nadrukkelijk dat hij viel op het dode lichaam. Dat wijst op medelijden, op *liefdevolle bezorgdheid*. Paulus was diep bewogen met de jongen. Hij verweet hem niet dat hij in slaap gevallen was. Wij zijn soms zo *hardvochtig* in ons oordelen. We staan zo gauw met ons oordeel klaar. Het geslacht van de vrienden van Job is bepaald nog niet uitgestorven. Maar bij Paulus was het anders. Hij volgde het *voorbeeld van Elia*, die zich driemaal uitstreckte over de gestorven zoon van de weduwe van Zarfath (1 Kon. 17 :

21). Hij volgde ook het voorbeeld van *Elisa*, die zich geheel over de dode zoon van de Sunemitische uitstreckte, zodat het dode kind warm werd (2 Kon. 4 : 34). Zowel van Elia als Elisa lezen we dat zij daarbij gebeden hebben. Dat lezen we niet van Paulus. Maar zou Paulus op dit bijzondere moment niet gebeden hebben? De apostel zelf kon Eutychus het leven niet geven, maar Christus heeft alle macht. En terwijl Paulus op die jongen lag, voelde hij dat de Heere die dode jongen het leven weer *teruggaf*. Daarom sprak hij: "Weest niet beroerd; want zijn ziel is in hem" (vers 10). Het leven was hem weer geschonken.

Rust

Daarna ging men weer naar boven en ging Paulus rustig verder met hen te spreken over het Woord Gods. Wat hier zo opvallend is? De rust, waarin alles geschiedde. Bij Paulus was er geen paniek, geen ophef. Paulus ging weer rustig naar boven en de gemeente volgde hem (zie vers 11). Er heerst grote rust, zelfs nadat een dode tot leven was gebracht. In dit alles wordt ons gepredikt dat Christus de grote Rustaanbrenger is. Als de wereld in paniek en ontredring overblijft, mag de kerk ervaren dat Christus rust geeft. Rust in het drukken van Zijn voetstappen, in het dragen van het kruis, als alle baren en golven over ons heengaan. Rust in het buigen onder Zijn wil. Rust als Hij de last van mijn schouders neemt. Rust, zoals hier, zelfs in het aangezicht van de dood. Die gezegende Rustaanbrenger is het leven van Zijn bruidsgemeente. Gelukkig als we maar de dood in onszelf overhouden, maar het leven in Hem mogen vinden. Wat een rust in de ziel, als het geloof mag zinken op Zijn gerechtigheid alleen. Een *wonderlijke* rust komt ons dan vanuit deze geschiedenis tegen. Volgens vers elf ging Paulus weer rustig door tot de gemeente te spreken en brood te breken. Door de dood van Eutychus leek de preek gestoord, maar nu was de dood en opwekking van Eutychus juist een heerlijke *bevestiging* geworden van de waar-

heid die Paulus predikte. Paulus heeft gepredikt dat Christus dode zondaren levend maakt omdat Hij de dood heeft overwonnen. En daar was nu Eutychus een levend bewijs van geworden. Iedere levendgemaakte zondaar is zo een bewijs van de waarheid van Gods Woord.

Onderlinge stichting

“En als hij weder naar boven gegaan was, en brood gebroken en wat gegeten had, en lang, tot de dageraad toe, met hen gesproken had, vertrok hij alzo” (vers 11). Bij het breken van het brood zullen we aan het Heilig Avondmaal moeten denken. Als er vervolgens staat dat hij wat gegeten heeft, dan zullen we moeten denken aan een liefdemaaltijd. En als er tenslotte staat dat hij tot de dageraad met hen gesproken heeft, dan moeten we hier niet zozeer meer denken aan de prediking, maar aan onderlinge gesprekken over de dingen des Heeren. We zouden kunnen denken aan een soort gezelschap, waar men samen sprak tot onderlinge stichting. Er is een tijd geweest, dat het gezelschapsleven bloeide, dat Gods kinderen samenkwamen om te spreken over de wegen des Heeren. De eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat het vroeger op de gezelschappen ook niet alles goud was, dat er blonk, maar het feit dat het gezelschapsleven zo taant, is toch een slecht teken. Want waar geestelijk leven is, daar is behoefte om met elkaar te spreken over de dingen des Heeren. Er is dienaangaande in onze tijd zo weinig behoefte. Er is zoveel geestelijke ingezonkenheid. Beleven we dat als schuld voor God?

Vertrouwing

Paulus heeft de gemeente van Troas verlaten en zijn reis naar Jeruzalem voortgezet. Maar de gemeente bleef niet ongetroost achter. “En zij brachten de knecht levende, en waren bovenmate vertroost” (vers 12). Wat wordt het hier sterk uitgedrukt: “bovenmate vertroost”. En wat was de inhoud van hun vertroosting? Dat Eutychus daar stond als een *levend bewijs* van de opstandingskracht van Christus. De Levensvorst heeft de dood overwonnen. Wat is dat tot troost voor de gemeente Gods. Als er door Hem een geestelijke dode zondaar levend gemaakt wordt, is dat tot vertroosting van Zijn kerk. Wat is dat tot bemoediging als we

mogen horen van zondaren die tot God bekeerd worden, van het geestelijke leven, gewerkt in dode herten. Het is waar, Christus gaat door, er moeten er nog worden toegebracht, maar hoorden we er toch meer van! Als er een dode zondaar wordt levendgemaakt, dan is dat tot blijdschap in de hemel, maar ook tot vertroosting van de kerk. Het is zo'n troost te horen dat de Heere nog werkt. Zo is de opwekking van

Eutychus tot vertroosting geweest van de gemeente van Troas. Geve de Heere dat die vertroosting ook in onze tijd ervaren werd. “Ontwaak, noordenwind! En kom, Gij zuidenwind! Doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien” (Hoogl. 4 : 16).

(wordt vervolgd)

Zeist, ds. J. J. van Ekeveld.

Wedergeboorte en geloof

(3)

Strijd Reformatie-Rome

Dat in de geschriften van Calvijn en in onze belijdenisgeschriften de nadruk valt op de wedergeboorte in ruimere zin is verklaarbaar als we letten op de tijd waarin Calvijn leefde en de belijdenisgeschriften zijn ontstaan. Het ging in de strijd van de Reformatie tegen Rome om de vraag hoe een mens rechtvaardig voor God kan staan. Volgens de Roomse leer kan een mens door een leven van goede werken de zaligheid verdienen. Anders gezegd: de rechtvaardigmaking vloeit voort uit de heiligmaking. Niet het geloof, maar de goede werken zijn bepalend om in te gaan in het Koninkrijk Gods. Tegen deze leer hebben Calvijn en de theologen uit zijn tijd zeer krachtig verzet. Niet door de goede werken, maar alleen door het geloof wordt de mens gerechtvaardigd. Het ware geloof maakt hem tot een nieuwe mens.

Ook wedergeboorte in engere zin

Maar met dit alles is niet gezegd dat Calvijn en zijn tijdgenoten niet spreken zouden over het begin van alle geestelijk leven, de wedergeboorte in engere zin. Wie dat beweert, doet de reformator uit Genève onrecht. Ook hij heeft in zijn geschriften de nadruk gelegd op het noodzakelijke werk van de Heilige Geest, Die het gesloten hart opent en het geloof schenkt. Regelmatig vinden we bv. bij Calvijn de uitdrukking terug ‘nadat wij wedergeboren zijn’. In zijn commentaar op Lukas 17 : 13

lezen we ‘van het levende geloof, dat in de Geest der wedergeboorte blijvende wortelen heeft’. Bij Johannes 1 : 13 merkt hij op: ‘Hieruit volgt ten eerste dat het geloof niet uit ons voorkomt, doch vrucht is van geestelijke wedergeboorte. Want de Evangelist ontkent, dat iemand kan geloven tenzij hij uit God geboren is; derhalve is het geloof een hemelse gave. Vervolgens volgt hieruit dat het geloof niet een koude en blote kennis is, daar niemand geloven kan, *indien hij niet door de Geest Gods vernieuwd is*’. Voor ons onderwerp is het van belang zijn commentaar op deze tekst nog even verder te lezen: ‘Het schijnt echter dat de evangelist de volgorde omkeert door de wedergeboorte voor het geloof te stellen, daar zij toch eerder een gevolg is van het geloof en er daarom op volgt. Ik antwoord dat beiden heel goed overeenkomen, want door het geloof ontvangen wij het onvergankelijk zaad, waardoor wij tot een nieuw en goddelijk leven herboren worden. En toch is het geloof zelf reeds een werk van de Heilige Geest, Die alleen in de kinderen Gods woont. Zo is dan van verschillende zijden beschouwd het geloof een deel van onze wedergeboorte en de ingang tot het Koninkrijk Gods, zodat Hij ons onder Zijn kinderen rekent. Want dat de Geest ons verstand verlicht, dat behoort reeds tot onze vernieuwing. *Op deze wijze vloeit het geloof uit de wedergeboorte voort als een fontein*. Doch aangezien wij door datzelfde geloof Christus aannemen Die ons door

Zijn Geest heiligt, daarom wordt gezegd dat het het beginsel is van onze aanneming. Doch ook een andere onderscheiding kan men maken, die nog duidelijker en minder bezwaarlijk is. Wanneer immers de Heere in ons geloof werkt, wederbaart Hij ons in het geheim en op een verborgen voor ons onbekende wijze. Wanneer wij echter met het geloof begiftigd zijn, grijpen wij met een levend gevoel der consciëntie niet alleen de genade der aanneming aan, maar ook de nieuweheid des levens en andere gaven van de Heilige Geest. Want daar het geloof Christus aanneemt, leidt het ons in zekere zin tot het bezit van al Zijn goederen. Zo beginnen wij voorzover het ons bewustzijn betreft, niet eerder kinderen Gods te zijn dan na het geloof.'

Wij doen Calvijn geen onrecht als we stellen dat hij met het woord wedergeboorte *dikwijls* het leven der bekering aanduidt, maar *ook regelmatig* het woord gebruikt ter aanduiding van de levendmaking, de wedergeboorte in engere zin. Maar ziende op de tijd waarin hij leefde en de strijd waarin hij verwickeld was is het begrijpelijk dat niet de wedergeboorte in engere zin, maar de leer des geloof tegenover de leer van de verdienstelijkheid der goede werken zijn meeste aandacht had.

Heidelbergse Catechismus

Dat in de tijd van de Reformatie de leer van de noodzaak van een nieuwe geboorte ook duidelijk de aandacht van de theologen had, is te zien als we de Heidelbergse Catechismus ter hand nemen. Op de vraag of wij zo verdorven zijn dat we gans onbekwaam zijn tot enig geestelijk goed en geneigd tot alle kwaad, wordt geantwoord: 'Ja wij, *tenzij wij door de Geest Gods wedergeboren worden*'. We horen hier een diep ingrijpend woord. Maar het is de taal van de Schrift en daarom ook van onze belijdenisschriften. In artikel 14 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis lezen we: 'In alle wegen goddeloos, verkeerd en verdorven. Niet dan een slaaf van de zonde!' In de Dordtse Leerregels lezen we uitdrukkingen als: van de uitnemende gaven beroofd, blindheid, schrikkelijke duisternis, ijdelheid en verkeerdheid des oordeels in zijn verstand, etc. Opmerkelijk is dat vanwege het

gewicht van de zaak Ursinus in zijn toelichting op de achtste vraag van de catechismus een aparte uitgebreide studie wijdt aan het vraagstuk van de vrije wil. Heel nadrukkelijk gaat het hier in de eerste plaats over de wedergeboorte in engere zin, de levendmaking. In Zondag 33 gaat het over het *leven der bekering, de wedergeboorte in ruimere zin*.

Ten overvloede wil ik er nog eens op wijzen dat de wedergeboorte in engere zin, de levendmaking dus, aan het geloof voorafgaat, maar dat de wedergeborene dan ook het geloof ontvangt. Wedergeboorte en geloof zijn twee kanten van dezelfde zaak. Als de Heilige Geest het hart vernieuwt en nieuw leven schenkt, wordt ook het geloof geschonken. Lydia gelooft als de Heere haar hart op de prediking van Paulus opent. Als het zaad in de goede aarde valt, gaat het vrucht voortbrengen. Het geloof - zegt Calvijn - welt als een fontein uit de wedergeboorte op.

Andere strijdvragen

In het begin van de zeventiende eeuw lagen de fronten waarop de kerk te strijden had anders. De kerk had zich gevestigd. Maar binnen de kerk ontstonden grote tegenstellingen tussen rekkelijken en preciesen. De Nederlandse kerk was in twee partijen verdeeld. Jacobus Arminius geloofde wel dat de Heere van eeuwigheid mensen had verkoren tot de

zaligheid, maar hij was tevens van mening dat Hij bij die keus had laten meetellen dat die mensen zouden geloven. God verloor mensen om voorgezien geloof en goede werken. Daarbij is de mens wel zondig, maar zijn wil is niet zo verdorven dat hij niet voor het goede kan kiezen. Hij is in staat het aangeboden heil aan te nemen of te wederstaan. De gelovigen kunnen ook door zonde of zorgeloosheid het heil weer verliezen en zo uit de staat der genade vallen. Sinds 1610, toen er een Remonstrantie door de volgelingen van Arminius aan de hoge overheid werd aangeboden, spreekt men van Remonstranten en de tegenstanders werden Contra-remonstranten genoemd. De Staten van Holland met name voelden veel voor het standpunt van de Arminianen. Ze werden dan ook door de overheid bevoorrecht. Het was een bange tijd voor de kerk van Christus. In meer dan één stad werden de calvinistische predikanten afgezet en ontstonden er vervolgingen, die aanhielden tot juli 1617, toen Prins Maurits openlijk partij koos voor de Contra-remonstranten. Zijn keus voor de calvinistische leer betekende een keerpunt en baande de weg voor het bijeen roepen van een Nationale Synode.

(wordt vervolgd)

Alblasserdam, ds. B. van der Heiden.

De roeping tot de zaligheid

(1)
Zondag aan zondag, en ook in de week, mogen wij opgaan naar de kerk om daar Gods Woord te horen verkondigen. Dit is een zeer groot voorrecht dat gelukkig onder ons ook zo wordt gezien. Wanneer wij een kerkdienst moeten overslaan door bijvoorbeeld ziekte, is dat een *pijnlijk gemis*. De kerk is immers de plaats waar de Heere door de verkondiging van Gods Woord roept tot de zaligheid en Zijn Sion onderwijs wil geven.

Toch worden er onder ons ook vragen bij gesteld, steeds vaker en ook steeds dringender: is dit nu het enige middel? Kan de Heere ook niet op

een andere manier roepen tot de zaligheid? Er zijn immers duizenden die van Gods Woord vervreemd zijn en die niet te bereiken zijn. Kan het dan ook niet via de radio, de televisie of zelfs internet? Een eerste gevoelsmatige reactie is dat dit toch alleen maar goed kan zijn. Mensen die dan toch Gods Woord kunnen horen. Moet dan bijvoorbeeld het werk van Trans World Radio niet van harte worden ondersteund? Moeten wij ook niet gebruik gaan maken van de radio? En biedt internet hier geen tot nu toe ongekende mogelijkheden? De Evangelische beweging zou zeggen: wij hebben toch een Woord voor de wereld?

Er ligt echter nog een vraag vóór. Mag dit op deze manier worden gedaan? Is dit overeenkomstig Gods inzetting? Dat is een belangrijke vraag. Want als het gaat over de roeping tot de zaligheid mogen wij alléén dat doen wat de Heere daartoe bevolen heeft. Het zijn de Lutherse geweest die van een andere regel uitgingen. Zij zeiden: als het niet verboden is, dan mag het. Dit is echter niet het gereformeerde standpunt geweest. Zij hebben zich, zéker als het over deze zaken gaat, alléén aan het gebodene in de Schrift willen houden. Dat is ook bijbels. We willen daarom aan de hand van een drietal woorden in het Nieuwe Testament nagaan wat de Heere geboden heeft. Het zijn de woorden: 'prediking', 'verkondiging' en 'horen'. We hebben daarbij gebruik gemaakt van "Kittel", een theologisch woordenboek dat onder meer deze woorden uitvoerig beschrijft in het geheel van het Nieuwe Testament. Om het wat overzichtelijk te houden, hebben we, net als "Kittel" ook de onderverdeling aangehouden hoe deze woorden gebruikt worden in de Evangeliebeschrijvingen, de Handelingen en de brieven. Alle bewijspplaatsen laten we, om niet een grote opsomming van teksten te krijgen, weg. Wanneer u thuis met een concordantie de genoemde woorden opzoekt, zult u gemakkelijk de loop van dit artikel kunnen volgen.

Prediking en verkondiging in de Evangeliebeschrijvingen

In de eerste hoofdstukken van Mattheüs, Markus en Lukas komen we de eerste prediker van het Nieuwe Testament tegen: Johannes de Doper. Daar bij de Jordaan heeft hij het Woord Gods gepredikt. Hij was daartoe van God *gezonden*. Zo hadden de profeten het in het Oude Testament reeds gezegd: "Ziet, Ik zend Mijn engel voor Uw aangezicht de stem des roependen in de woestijn". De prediking wordt *uitgeroepen*, zegt de profeet. Zo wás het ook, daar bij de Jordaan. Als een heraut van zijn Koning heeft Johannes de Doper de boodschap van zijn Koning uitgeroepen. In Lukas 16 : 16-17 staat: "De wet en de profeten zijn tot op Johannes; van dien tijd af wordt het koninkrijk Gods *verkondigd*, en een iegelijk doet geweld op hetzelfde. En het is

lichter, dat de hemel en de aarde voorbijgaan, dan dat een tittel der wet valle". Hier zien we dat ook het woord 'verkondigen' gebruikt wordt voor de prediking van Johannes. Wat in het Oude Testament was voorzegd, namelijk de komst van Christus, wordt nu verkondigd als vervuld: Zie het Lam Gods! Zo heeft Johannes de wet (die bleef, ook in de prediking in het Nieuwe Testament) en het Evangelie gepredikt en verkondigd. Velen hebben deze prediking *gehoord*. En de vrucht? Daar heeft de Heere ook voor gezorgd.

De tweede Prediker die wij aantreffen in de Evangeliebeschrijvingen is Christus, de grote Leraar ter gerechtigheid. Hij is in het bijzonder daartoe door de Vader geroepen in de eeuwigheid als hoogste Profeet! Hij is in de tijd gezonden. Zijn grote werk was óók prediken! Bij Christus ging in vervulling het Woord uit Jes. 61 : 1-2: "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalft heeft, om te verbinden de gebrokenen van harte, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten". Zo neemt Christus deze woorden Zelf op de lippen in de synagoge van Nazareth (Luk. 4). Hij is gekomen om de armen het Evangelie te *verkondigen*. Zo gaat Hij rond van plaats tot plaats, allereerst in Galilea. In de prediking gaat in die duistere plaats het licht op. Zó, zoals Hij heeft gepredikt, of (zoals Johannes het zo graag zegt) geleerd, heeft niemand voor Hem het gedaan en zal na Hem ook niemand weer doen. Hij kon de volle raad Gods verkondigen, omdat Hij die volmaakt kende.

Naast Johannes de Doper en de Heere Jezus worden de woorden prediking en verkondiging alleen nog gebruikt voor de 'kleine' kring van twaalf discipelen en de ruimere kring van zeventig. Zij werden ook nadrukkelijk *gezonden* om het Woord Gods te *prediken*.

Voorlopig kunnen we hier de conclusie trekken dat de predikers, zelfs de Prediker bij uitnemendheid, geroepen en gezonden zijn door de Heere Zelf. Dit geldt een beperkt getal, niet de hele schare. Het verkondigen gebeurt door *personen* en is (direct) gericht tot de 'schare'.

Prediking en verkondiging in de Handelingen

Deze lijn zet zich voort in de Handelingen der apostelen. Tot de elf apostelen wordt vlak voor de Hemelvaart van Christus gezegd dat zij Zijn getuigen moeten zijn. Het Woord Gods moet door hen *persoonlijk* gepredikt worden, beginnende van Jeruzalem tot aan het uiterste der aarde. Nu blijft de verkondiging/prediking niet beperkt tot de Joden (daar moet het overigens wel blijven), maar gaat het uit over de grenzen van Israël tot aan de einden der aarde. Juist dát is zo duidelijk in het boek der Handelingen: de loop van Gods Woord door geroepen en gezonden dienstknechten. Dit blijkt al direct op de Pinksterdag. Niet door de tekenen van tongen als van vuur en de geweldige gedreven wind, maar op de prediking van Petrus worden vruchten gezien: 3.000 worden er toegedaan tot de gemeente die zalig worden zal. Wanneer de gemeente van Jeruzalem verstrooid raakt in Samaria zorgt de Heere dat er een dienstknecht is, Filippus, die er prediken kan. Het is dezelfde Filippus die ook aan de kamerling de Schriften verkondigde. Wanneer de prediking van het Woord Gods ook tot de heidenen uitgaat, wordt Petrus daartoe gezonden op het dak van Simon de Lederbereider in Joppe. In Hand.10 : 42 staat zelfs dat het hem geboden is te prediken en ook wát hij moet prediken. Juist wanneer het Woord Gods uitgaat tot de heidenen laat de Heere in Zijn Woord zo duidelijk zien dat Hij daartoe het enige middel van de prediking wil gebruiken. Dat mag zelfs niet gebeuren door een engel die bij Cornelius is geweest. Wie had nu beter aan Cornelius Christus kunnen prediken dan deze engel? Deze engel had immers Christus nog niet zolang geleden de hemel zien binnengaan! Wij zouden zeggen: dát was nog eens een middel geweest! Maar dat heeft de Heere zo niet gewild. Petrus, een geroepen en gezonden dienstknecht, moet worden gehaald om het Woord Gods te verkondigen. En Cornelius is, met zijn huis, verwachende het Woord Gods. Zo brengt de Heere Zelf de dienstknecht op de plaats waar hij wezen moet om te prediken, te verkondigen. En naar Hand. 10 : 42 predikt Petrus daar als heraut, met het gezag van zijn Koning, Die hem

gebood te prediken. Die Koning, Die straks wederkomen zal als Rechter om te oordelen de levenden en de doden. Die heerlijkheid van Hem geeft ook aan de prediking van Zijn dienstknechten de majesteit van de verkondiging.

De overige plaatsen waar deze woorden worden gebruikt, hebben betrekking op Paulus. Na zijn bekering én roeping, predikt hij Christus. Jaren later wordt hij ook gezonden om onder de heidenen het Evangelie te verkondigen (Hand. 13). Dit wordt door de "buitenwacht" zelfs als zodanig benoemd (Hand. 19 : 13). Paulus zelf kenschetst zijn reizen ook met het woord "prediking" in Hand. 20 : 25: "doorgaan..... predikende het Koninkrijk Gods". Paulus moet het Woord daar verkondigen waar de Héere dat wil. Als hij voor

de Aegeïsche zee staat, mag hij niet naar het noorden en niet naar het zuiden. Dan roept een Macedonische man: "Kom over en help ons". In Hand. 16 lezen we dat Paulus gezien had dat de Heere geroepen had, om dezelve het Evangelie te verkondigen. Zo gaat Paulus van plaats tot plaats. Als hij later aan het eind van het boek Handelingen in de gehuurde woning zit met een romeins soldaat aan hem vastgeketend, dan staat er nog van hem: "predikende het Koninkrijk Gods, en lerende van de Heere Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onverhinderd". Daarmee zijn we ook aan het slot van het boek Handelingen.

(wordt vervolgd)

Nieuw-Beijerland, ds. D. de Wit.

waar gestookt werd en waar het licht aan was.'

Het lezende gezin. Allemaal in de huiskamer, verdiept in een boek. Het lijkt aan het begin van de 21e eeuw een idylle die bij sommigen gevoelens van heimwee oproept. Bij veel Nederlanders roept het echter niets op. Geen verlangen naar toen. De moderne mens heeft immers zoveel alternatieven voor het lezen, dat er nauwelijks een verlangen naar letters meer is. Ook al verschijnen er meer boeken dan ooit tevoren, toch blijkt uit allerlei onderzoek dat er duidelijk sprake is van 'ontlezing'. Een recent onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau over het leesgedrag van de Nederlander heeft aangetoond dat men in 1999 gemiddeld nog 11 boeken per jaar las. In 1960 waren dat er nog 36 per jaar. Let wel: gemiddeld! En daarbij is de verplichte literatuur voor studie en opleiding meegerekend. In veertig jaar een terugval van meer dan 70 procent.

Onlangs publiceerde het Hans Bredow Instituut in Hamburg de resultaten van een onderzoek onder 15.000 Europese kinderen in de leeftijd tussen de negen en zeventien jaar. Daaruit bleek dat kinderen gemiddeld vier uur per dag achter de televisie of computer zitten en minder dan één uur met hun neus in boeken, kranten of tijdschriften. Dergelijke onderzoeksresultaten deed de hoogleraar literaire kritiek, Kees Fens, nog niet zolang geleden de verzuchting slaken: 'We keren terug naar de Middeleeuwen, toen slechts enkelen konden en wilden lezen. Lezen wordt weer iets exclusiefs, voorbehouden aan de culturele elite.'

Een interessante vraag is of deze tendens ook binnen de reformatische gezindte waarneembaar is. Als we afgaan op het aanbod van boeken dat onder ons bekende uitgevers op de markt brengt, lijkt het erop dat een weeklacht over ontlezing in de gereformeerde gezindte misplaatst is. De kring wordt seizoen na seizoen overspoeld met boeken. En er blijkt ook nog markt voor te zijn. Relatief weinig boeken komen in de opruiming terecht. Toch zegt dat niet alles. Men hoeft nog niet zo negatief te zijn als Pascal, die heeft gezegd: 'De meeste lezers zetten hun boeken slechts in de boekenkast.' Al is het wél zo dat een uitgever nog niet

Ontlezing

(1)
Nog zie ik de twee verontwaardigde jongelui voor me. Het gebeurde in de winter van 1970 in de consistorie van het oude kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente van Ridderkerk. Ze hadden zojuist gehoord dat het bestuur van de 'jongelingsvereniging' had besloten per lezerskaart niet meer dan vijf boeken per week uit te lenen. 'Vijf boeken per week. Wat moeten we dan na dinsdagavond doen? Dat is toch veel te weinig!' Nee, deze jongelui waren geen bollebozen die op het gymnasium zaten. De een was monteur, de ander timmerman. Maar ze lazen! En zij waren geen uitzondering. Iedere zaterdagmiddag hadden we het met ons vieren druk om de bibliotheek die de jongelingsvereniging beheerde, te runnen. Twee uur lang stonden boekenminners in de rij om een nieuw lading letters op te halen. En daarbij ging het echt niet alleen om licht verteerbare kost. Er was ook interesse voor bezinnende boeken. Sommigen sleepten tassen vol lectuur mee naar huis. Omdat de ruim 1500 boeken die de bibliotheek telde op den duur niet voldoende bleken te zijn, besloot het bestuur van de vereniging paal en perk te stellen aan het aantal uit te lenen

boeken per lezer. Toen eenmaal de norm van vijf boeken per keer was vastgesteld, probeerden sommigen daar nog de hand mee te lichten. Zo'n paperback kon je toch niet als een echt boek tellen... Dus boven de norm van vijf boeken per week probeerde men wel een paperback extra mee te nemen.

Nog een flits uit het verleden. De in 1926 geboren oud-hoogleraar Nederlandse letterkunde, prof. J.J. Oversteegen, beschrijft in de bundel *Etalage* zijn jeugd. 'Mijn moeder las met haar boek voor zich op tafel, want al lezende zat ze te breien, onophoudelijk, niet voor haar plezier, maar toch ook zonder er erg onder te lijden. Zulk werk moest in een gezin met drie kinderen voortgang hebben. Ze had dan, het was haast altijd koud in huis, een van onze ontelbare katten als bontje om haar hals gedrapeerd, een privilege dat sommige poezen zeer op prijs stelden. Ook mijn zus en ik zaten op de geërfde biedermeier-stoelen recht op aan tafel te lezen; mijn vader was lange tijd de enige die een leunstoel had en zijn boek in handen kon houden. Op avonden dat het vroeg donker werd, zaten we allemaal om de grote tafel in de huiskamer, want dat was het enige vertrek

zolang geleden zei te vrezen dat een aanzienlijk deel van 'ons soort mensen' prekenboeken en oude schrijvers aanschaf ten behoeve van het huisbezoek...

Er wordt in de gereformeerde gezindte gelukkig nog gelezen. Maar er is wel iets aan het veranderen. Recent onderzoek van het RD naar het leesgedrag wijst uit dat 83 procent van de ondervraagden regelmatig leest. Dat lijkt geruststellend. Maar dat zegt lang niet alles. Als het gaat om wát men leest, dan blijkt dat het vooral gaat om vluchtige lectuur, de kranten, strips en tijdschriften. Boeken doen het duidelijk minder goed. Bijna de helft van de ondervraagden las vooral romans, terwijl godsdienstige boeken - denk aan prekenbundels en meditatie - minder dan 20 procent halen. Alleen dagboekjes doen het beter: 67 procent van de volwassenen leest daar dagelijks uit. Van de jongeren beneden de 20 jaar doet 18 procent dit. Onthutsend is dat 28 procent van de ondervraagde volwassenen zegt

slechts een keer per dag een stukje uit de Bijbel te lezen!

Een enquête onder een vijftigtal kerkelijke bibliotheken van eind vorig jaar wijst uit dat de belangstelling hiervoor ook duidelijk afneemt. Vergeleken met vijf jaar terug is de interesse voor het lenen van boeken met ruim twintig procent gedaald. De conclusie kan niet anders zijn dan dat ook binnen de gereformeerde gezindte de ontleding toeslaat. Deze ontwikkeling gaat weliswaar wat minder snel, maar ze is inmiddels waarneembaar en zal zich - zo is mijn vaste overtuiging - doorzetten. Voordat de bekende vraag van Filippus aan de kamerling wordt gesteld 'Verstaat ge ook wat ge leest?', zou de vraag aan de orde moeten komen: léést u nog wel en wát leest u? Een vraag die op huisbezoeken zeker gesteld zou moeten worden.

(wordt vervolgd)

Nunspeet,

W.B. Kranendonk.

en herfst). Het boekje is keurig gebonden: op de voorkaft zien wij een zeskantige davidsster met in het midden drie Hebreeuwse letters, die de naam "DAVID" vormen.

Tholen,

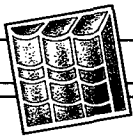
ds. C. de Jongste.

Iain H. Murray, Pinksteren vandaag; uitg. De Banier; 244 pag.; prijs f 49,50.

In dit boek schrijft Iain H. Murray over de betekenis van opwekking in bijbels licht. In het eerste hoofdstuk definieert de schrijver het begrip. Hij doet dit op een bijbelse wijze, waarbij het werk van de Geest en het werk van Christus in het middelpunt komen. In het tweede hoofdstuk komt Charles G. Finney ter sprake. Met Finney is er een nieuwe beweging gekomen en ook een 'nieuw systeem' van opwekking. Duidelijk laat Murray zien dat, en waarom 'de oude school' zich verzette tegen Finney. Diens benadering is veel te menselijk. In de volgende hoofdstukken brengt Murray op bijbelse wijze thema's aan de orde die in verband met opwekking wezenlijk zijn. Zo schrijft hij over onze verantwoordelijkheid en Gods soevereiniteit, over de kracht en het werk van de Heilige Geest, over de bevinding, het werk van Christus. Maar ook wijst hij op de gevaren van evangelisch fanatisme. Van nabij en uit ervaring weet de schrijver hoe ontwikkelingen een verkeerde kant uit kunnen gaan. Ook de bijlagen zijn lezenswaardig. Daarin gaat het onder andere over de bijzondere geestesgaven, en over de presbyteriaanse leer van wedergeboorte, onmacht en onwil. Het meeste daarvan is geschreven in de 19e eeuw, maar is ook vandaag verhelderend en leerzaam. Het laatste hoofdstuk gaat over heilzame zaken die bij een opwekking te verwachten zijn. Murray, die voorheen hoofdredacteur was van 'Banner of Truth Magazine', weet waarover hij schrijft. Dat is in zijn boek te merken. Hij benadert de zaken nuchter en vooral bijbels. Het is, temidden van allerlei wind van leer waarvan we horen en lezen, nuttig een boek als dit te lezen. Zeker voor onze jongeren.

Dordrecht,

ds. P. Mulder.

BOEKENNIEUWS

Ds. C.A. van Dieren: Geef mij weder de vreugde Uws heils (10 preken), 195 pag., gebonden; uitg. Gebrs. Koster Barneveld - 1999; prijs f 29,75.

Aantrekkelijke preekstoffen bevatten 2 Sam. 11 en 12 (met name de historie rondom David, Bathseba en Uria). De schrijver biedt ons 10 vervolpreken erover aan, gebonden in een tweede deel over 'het leven van David'.

Door eigen schuld overtreedt David het zevende gebod, waarop de zonde tegen het zesde volgt. Als juist deze man naar Gods hart en deze lieflijke in de psalmen, dit overkomt, mogen wij allen wel vrezen voor ons hart. De auteur wijst in deze preken op de zonden van onze tijd, ter waarschuwing ook voor onze jongeren.

Maar - hoewel David zijn zonden tracht te bedekken - de Heere brengt Zijn kind en knecht in de schuld. De ware ontdekking kenmerkt zich door drie zaken: a. erkennen van de feiten, b. belijden van de schuld en c.

aanvaarden van de straf (zie de Psalmen 32 en 51, die hiermee direct in verband staan). Maar David mag verzoening vinden in Zijn grote Zoon. Wat zien we hier de trouw en goedheid des Heeren in Zijn grondeloze barmhartigheid schitteren. Hoe troostvol om uit Davids behoudenis ook moed te scheppen voor een veroordeelde in zichzelf.

De schrijver schildert in Zijn preken de gang van David - uiteraard niet zijn zonden - als onderwijs, dat de Heere nog altijd Zijn afzwerende kinderen geeft. Zaligworden is dan een steeds groter wonder voor de Kerk. Br. Van Dieren eindigt zijn laatste preek als volgt, ook voor zijn onbekeerde hoorders: "Dit werk gaat nog door en daarom gaan de predikers nog uit, als gezanten van Christuswege, alsof God door hen bade: Laat u met God verzoenen".

Aanbevolen voor persoonlijk gebruik en in de leesdiensten (ook als serie, bijvoorbeeld in de nazomer

WIJZIGING

KERKELIJK JAARBOEK

Mevrouw H. Ligtenberg-Voortman is verhuisd naar: Diekjansweg 1, kamer 305, 7462 JE Rijssen. Tel. 0548-53 64 25.

DE EERSTE DOOPDIENST IN BOKÉ (1)

"Gij hebt Uwen roem alom groot gemaakt bij het heidendom!" Deze woorden uit Psalm 77 waren in gedachten toen op zondag 1 juli jl. voor het eerst in de geschiedenis van onze zending in Guinée twee mensen uit Boké gedoopt konden worden in een rivier nabij deze stad. Wat een wonder: twee jonge mannen, 19 en 25 jaar, die openlijk beleden van moslim christen geworden te zijn en daarin mochten volharden. Een hoogtepunt in de geschiedenis van de MERN (Mission Evangelique Reformée Neerlandaise), die sinds 1991 onder de koepelorganisatie AEMEG in dit moslimland werkzaam mag zijn.

Reeds in 1986 deed onze algemeen secretaris, drs. G. Nieuwenhuis, onderzoek naar een nieuw zendingsgebied in West-Afrika. Guinée was een land, waar ondanks de grote invloed van de Islam ruime mogelijkheden waren voor de zending. Ook waren er toen nauwelijks andere zendingsorganisaties werkzaam. Het duurde echter nog enkele jaren voordat daadwerkelijke zending van start kon gaan. Een vertaler, mevrouw De Bruin, werd in 1991 uitgezonden om de Bijbel in het Soso te vertalen. In het volgende jaar konden de echtparen Commelin en Van Rijssel worden uitgezonden, die gingen wonen in de stad Boké.

Guinée is een land waar 85% van de 6,5 miljoen inwoners tot de Islam behoort. Naast 11% animisten is het aantal rooms-katholieken en anglicanen 3%. Slechts 1% is protestant christen (65.000). De grootste protestantse kerk is de EPE, die voortgekomen is uit het zendingswerk van de CAMA, een Amerikaanse zendingsorganisatie. Ook in de stad Boké is een kleine gemeente van deze EPE-kerk, hoofdzakelijk bestaande uit leden, die afkomstig zijn van een stam uit het oosten van

Guinée, de zo genaamde Forestiers. Echter, bij elkaar zijn de protestanten in Guinée een kleine minderheid en worden ze ook bedreigd en in sommige delen van het land zelfs onderdrukt, zowel door de aministen als de moslims. Zeker wanneer iemand de overgang maakt vanuit de moslimgemeenschap tot het christendom kan hij rekenen op vijandschap en/of uitstoting uit de familie. Dit ondergingen ook in zekere zin de twee jonge doopkandidaten uit Boké, die tot deze keuze gekomen waren en doopcatechisatie gevolgd hebben bij evangelist J. Walhout. Menigmaal was er vrees dat zij op het laatste moment zouden afhaken. Maar deze vrees werd beschaamd. Al eerder waren er belangstellende Guineërs geweest, met wie intensief contact was, en die de Bijbelcursus van MERN hadden gevolgd. Helaas kwamen deze mensen nooit tot de keuze om gedoopt te worden bij onze zending. Sommigen verdwenen geheel uit het gezichtsveld. Een enkeling dook elders op en kwam daar tot een keuze.

Van 27 juni t/m 7 juli jl. maakten zendingsdeputaten ds. W. Harinck en ds. J.B. Zippro met drs. G. Nieuwenhuis een visitatiereis naar Guinée met o.a. de opdracht om deze twee jonge mannen aan een onderzoek te onderwerpen om zo toegelaten te kunnen worden tot de doop. Dit kon geschieden in het bijzijn van de beide evangelisten, J. Walhout en W. Polinder. Wij zijn geen hartenkenners, maar moeten afgaan op wat uit hun mond is vernomen.

De oudste van de twee is een man van 25 jaar, afkomstig uit Boké. Hij is ongetrouwd en woont nog bij zijn moeder. Hij is 2,5 jaar ziek geweest en in het ziekenhuis kwam hij in contact met evangelist I. van Rijssel. Deze gaf hem een cassettebandje met een gedeelte van het Lukasevangelie in het Soso en later een Bijbel. Het waren de woorden uit Johannes 3 : 18: "Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft is alrede veroordeeld, dewijl hij niet geloofd heeft in de Naam van de Eniggeboren Zoon van God", die

bijzonder kracht deden in zijn hart. Daarna besloot hij om catechisatielessen te gaan volgen. Bij het dooponderzoek vertelde hij dat hij door het lezen van de Bijbel de verschillen begon in te zien met de Koran. Hij zei o.a.: 'Mohammed heeft de Wet niet gehouden, en is gestorven. Maar de Heere Jezus heeft de Wet wel gehouden, is de Verlosser en heeft Zijn taak volbracht. Hij zegt: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. De woorden van Johannes 3 : 18 kwamen met kracht in mijn hart. Toen kon ik niet anders meer doen dan mijzelf aan Christus tot te vertrouwen en niet langer Mohammed, maar de Heere Jezus te volgen'. Toen wij hem vroegen wat het betekent zondaar te zijn, zei hij: Ik ben in zonde geboren en in de macht van de zonde. In mij is geen kracht om mijzelf daarvan te verlossen. Hij is gekomen om zondaren van deze macht te verlossen. Ik moet schuilen achter Hem, Die van de zonde verlost'.

De jongste doopkandidaat is 19 jaar. Hij is een intelligente jongen en heeft examen middelbare school gedaan. Zijn vader is een actieve moslim en behoort bij een van de leidinggevende religieuzen van zijn stad. Toen hij hoorde dat zijn zoon christen wilde worden verscheurde hij voor zijn ogen de Bijbel. Dat gaf een felle strijd in het hart van deze jongen. Maar de woorden van 1 Petrus 4 over het lijden naar de wil van God was in zijn hart gestrooid. Via de leeszaal en contact met de heer J. Commelin ging hij de Bijbelcursus Oude en Nieuwe Testament volgen. Ook las hij de Christenreis van Bunyan. Tijdens het dooponderzoek gaf hij aan dat hij de inhoud daarvan verstond. Op de vraag of hij niet bang was voor vervolging gaf hij aan dat de Goede Herder voor zijn leven zou instaan, wat er ook gebeurde.

En zo mochten beiden met vrijmoedigheid worden toegelaten tot de bediening van de doop, die op zondag 1 juli zou plaatsvinden. Het bleef tot het laatste een zaak van gebed of deze mannen de kracht zouden ontvangen om de Naam van Christus te belijden voor hun eigen mensen. Ook werd ervaren dat er vanuit Nederland gebed mocht zijn voor deze jonge mannen.

(wordt vervolgd)

Ds. J.B. Zippro.

KORT VERSLAG van de vergadering van de classis Barneveld, gehouden te Barneveld op 27 april 2001.

Opening. Ds. C. Sonneveld opent de vergadering namens de roepende kerk van Wageningen. Hij laat zingen Psalm 119 vers 2 en 9, leest Johannes 21 vers 1 – 14 en gaat voor in gebed. Als naar gewoonte worden hierna eerst de gebeurtenissen gememoreerd. In de afgelopen tijd is ouderling C. van Vliet uit Kootwijkerbroek overleden. De gemeente Rhenen mocht een nieuw kerkgebouw in gebruik nemen. In Elspeet vond de bevestiging en intrrede van ds. A. Vermeij plaats en ouderling A. v.d. Kieft van Barneveld werd koninklijk onderscheiden. Hierna staat de preses stil bij het voorgelezen schriftgedeelte.

Lastbrieven en moderamen. Alle gemeenten zijn wettig vertegenwoordigd door acht predikanten en veertien ouderlingen. Tevens zijn de deputaten artikel 49 van de eigen Particuliere Synode ter vergadering, alsook de deputaten artikel 48 van de overige drie Particuliere Synodes. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. C. Sonneveld, preses, ds. P. Blok en ds. L. Blok, assessoren, diaken W.G. Hulsman, quae- stor en ouderling K. Karels, scriba.

Overkomst. De commissie die in de vorige vergadering van de classis is ingesteld om getuigenissen omtrent ds. J. Veenendaal te verkrijgen heeft rapport uitgebracht. Bij het opstellen daarvan heeft de commissie zich laten bijstaan door de deputaten artikel 49 D.K.O. van de Particuliere Synode Oost. Daarmee is uitvoering gegeven aan de punten 4a en 4b van de procedure die door de Generale Synode van 1971 is voorgeschreven. Vervolgens wordt voor de behandeling van dit agendapunt in deze vergadering het volgende voorstel van de preses aanvaard. (a). Bespreking van het rapport dat door de commissie is uitgebracht. (b). Indien in de bespreking van het rapport geen belemmering naar voren komt zal ds. J. Veenendaal in de gelegenheid worden gesteld verslag te doen van bekering en roeping en in welke weg de Heere hem leidde naar de Gereformeerde Gemeenten. (c). Bespreking van het gehoorde. (d). Indien in de bespreking van het gehoorde geen belemmering naar voren komt zal ds. J. Veenendaal in

de gelegenheid worden gesteld een korte predikatie te houden over Efeze 2 vers 1. Deze tekst is hem van tevoren door de commissie opgegeven. (e). Bespreking van de korte predikatie. (f). Daarna dient bij schriftelijke stemming door de afgevaardigden een voorlopige beslissing genomen te worden omtrent het verzoeken tot toelating als predikant van de Gereformeerde Gemeenten. In de verschillende besprekingen zal aan de deputaten artikel 49 D.K.O. van de Particuliere Synode Oost en de deputaten art. 48 D.K.O. van de andere Particuliere Synodes de gelegenheid gegeven worden de classis van advies te dienen.

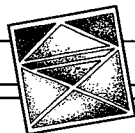
Uiteindelijk spreekt de classis zich uit in wat op dit moment nog een voorlopige beslissing is. Ds. J. Veenendaal verkrijgt toestemming om voor een periode van vier maanden voor te gaan in alle gemeenten van de classis, 's zondags en indien mogelijk ook door de week. In deze periode zal ds. Veenendaal worden begeleid door een commissie. Daarna zal de definitieve beslissing omtrent de overkomst door de classis genomen moeten worden, gehoord hebbende het advies van de deputaten artikel 49 van de Particuliere Synode Oost.

Nijkerk. Van de gemeente Nijkerk is de mededeling ter tafel gekomen dat haar predikant van de echt gescheiden is. Omdat zo'n situatie in de kring van onze gemeenten in ons land nog niet eerder is voorgekomen zullen de deputaten artikel 49 in de rapportage aan de Particuliere Synode deze zaak naar voren brengen. Vanuit de classis zal hierover een instructie naar de Particuliere Synode gezonden worden. Voor wat betreft het voorgaan van betrokken predikant in de gemeente van Nijkerk is de classis van oordeel dat, zolang er geen uitspraak van de Generale Synode in deze zaak is, de toegang tot de kansel niet ontzegd kan worden.

Aanwijzen roepende kerk. De volgende classisvergadering zal worden samengeroepen door de gemeente Barneveld. De datum wordt vastgesteld op D.V. vrijdag 7 september.

Sluiting. Ter afsluiting van de vergadering spreekt de preses nog enkele woorden. Vervolgens wordt de afgevaardigde van de roepende kerk Wageningen, ouderling P. Eikelboom, gevraagd met dankgebed te eindigen. Daarop sluit de preses de vergadering.

K. Karels, scriba.

BERICHTEN

BIJZONDERE NODEN

Een klein stukje verantwoording

Het is niet zo gebruikelijk om diaconiën en de leden van onze gemeenten te bedanken via De Saambinder voor hun financiële ondersteuning. Toch voelt het Deputaatschap tot Hulpverlening in Bijzondere Noden de behoefte om dit toch nog eens te doen gezien de grote offervaardigheid in de tijd die achter ons ligt. Als we zien op de hoge inkomsten van het afgelopen jaar is daar alle reden toe. Dit geldt voor zowel de financiële steun met meerjaren projecten als die voor de verlening van noodhulp. Ook wordt door het deputaatschap, namens onze gemeenten, regelmatig steun gegeven aan andere hulpverleningsinstanties. Zo werd bijvoorbeeld aan de stichting KOEH een bedrag van f 150.000,- gegeven voor haar Winterhulpactie. Hoewel

ook de inkomsten van de meerjaren projecten stijgen, hetzij via sponsoring, hetzij via individuele giften, trekt de noodhulp toch steeds de meeste aandacht.

Wat de noodhulp betreft kan genoemd worden de hulp die gegeven is aan de getroffen in Kosovo, Turkije, Mozambique en recentelijk in El Salvador en India. Voor al die landen zijn bedragen binnengekomen die liggen tussen de één en twee miljoen gulden. Het zal u zeker interesseren hoe deze gelden nu zijn besteed en op welke wijze hulp werd verleend. Vandaar ook deze korte verantwoording. Sommige projecten zijn gereed, aan andere wordt nog gewerkt.

In Kosovo is een groot bedrag besteed aan de directe opvang van vluchtelingen in Albanië (f 460.000,-) en werd ook hulp

gegeven aan Serviërs die Kosovo moesten ontvluchten via de bekende ds. S. Ralevic. Hij moest met de leden van zijn gemeente in Pec vluchten uit Kosovo naar Servië en het deputaatschap meende ook hem te moeten helpen. Het grootste bedrag werd besteed aan het reconstructieprogramma van woningen in Pec: f 750.000,--. Verder is er hulp geboden aan een groot aantal vrouwen in Ostrazub, Kosovo. Zij hadden tijdens de oorlog hun man en ook al hun bezittingen verloren. Voor de hulp aan deze weduwen is f 280.000,-- uitgetrokken. Tenslotte is ook een gedeelte van het voor Kosovo ontvangen bedrag bestemd voor het bouwen van een noodkeuken in Pristina: f 250.000,--. Deze laatste keuken is nog steeds in gebruik, nu vanwege de vluchtelingen uit Macedonië naar Kosovo.

In Turkije is, na in eerste instantie een bedrag van f 2.000.000,-- voor directe noodhulp te hebben gegeven, het meeste geld besteed aan het verlenen van onderdak aan de getroffen van de aardbeving door het bouwen van prefab woningen. Prefab woningen zijn woningen die kant en klaar in de fabriek worden vervaardigd en via een grote auto naar het kamp worden gebracht. In drie verschillende kampen zijn 229 van deze prefabwoningen op kosten van onze gemeenten neergezet. Daarnaast zijn ook allerlei andere benodigdheden voor het opzetten van een kamp gefinancierd, zoals: sanitaire voorzieningen, wasserettes, kachels, brandblussers, de kosten voor de exploitatie van een kamp, e.d.

In Mozambique is, na de grote overstroming daar, direct f 100.000,-- beschikbaar gesteld voor de eerste hulpverlening. Ook daar was de grootste nood de vernieling van de woningen door het water en de grote modderstroom. Alleen al in de stad Xai-Xai aan de kust van dit land konden op onze kosten 775 wonin-

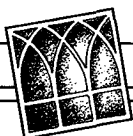
gen worden gerealiseerd. De bouwmaterialen worden door het deputaatschap verstrekt, de mensen moeten zelf de woningen bouwen. Om voor de materialen van een nieuwe woning in aanmerking te komen moesten ze minstens 50 uur besteden aan het moddervrij maken van de stad. Hierdoor konden voor hetzelfde geld twee belangrijke marktgebouwen worden hersteld en een school met een gemeenschapsruimte worden herbouwd. Ook in de plaats Chokwa werd op dezelfde basis een groot aantal huizen herbouwd.

Bij de aardbevingen in El Salvador en India gaat het bij de door ons verstrekte hulp, naast het direct beschikbaar stellen van voedsel en medicijnen, ook om de herbouw van woningen. Omdat er dikwijls aardbevingen plaatsvinden in deze gebieden, worden nu woningen gebouwd die een bepaalde aardbevingskracht kunnen weerstaan. De bouw van deze woningen is nog in volle gang, zodat we (nog) niet precies de aantallen kunnen noemen. In India worden in ieder geval zo op kosten van onze gemeenten twee dorpen volledig herbouwd.

Bij al deze hulp moet bedacht worden dat de nood bij de getroffen veelal na jaren nog voelbaar is en het verlenen van hulp ook op langere termijn dringend nodig is. Zo kreeg ik juist precies twee jaar na de aardbeving, nog bericht uit Turkije met de mededeling dat de nood in sommige delen van dit land nog steeds zeer groot is. Daarom is uw gebed en financiële hulp dringend nodig, ook voor hulp in die gebieden en aan hen, die we nu misschien al weer bijna hebben vergeten.

Namens het deputaatschap,
J. van Heteren,
algemeen secretaris.

Schreuder; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. van Ekeveld; Benthuizen 18.00 uur ds. Gunst; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. Boogaard; Boskoop 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds. Paul en 15.30 uur ds. Zippro; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Schot; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. den Boer; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Driessen; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. M. Karens; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. de Wit; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. van Aalst; Ermelo 9.30 en 18.30 uur kand. Tuinier; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Groningen 9.45 en 15.30 uur leesdienst; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik Ido Ambacht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Hoogeveen 9.30 en 19.00 uur dhr. G. Pater; Houten 19.00 uur ds. Kattenberg; Kamperland 10.00 en 17.00 uur ds. W. Harinck; Kapelle-Biezelinge 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Kortgene 10.00 en 14.30 uur dhr. Hoogerland; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Beens; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Leerdam 18.00 uur ds. P. Mulder; Leiderdorp 10.00 uur ds. Bac en 16.30 uur ds. Paul; Lelystad 14.30 uur ds. v/d Net; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meeuwen 14.30 uur ds. J. de Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur kand. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. Tanis en 18.30 uur ds. A.B. v/d Heiden en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Mijdrecht 19.00 uur ds. Bac; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Zippro; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 14.00 uur kand. Brugge en 18.30 uur ds. C. Harinck; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. L. Blok; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. F. Mulder; Oostburg 10.00 en 15.30 uur ds. Schreuder; Oosterend-Texel 11.15 en 16.30 uur (Ned. Herv. Kerk) ds. van Dijk; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 18.00 uur dhr. Verschuure; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. van Dieren; Poederoyen 14.30 uur ds. Verweij; Puttershoek 10.00 en 15.00 uur dhr. Verschuure; Rhenen 19.00 uur ds. Sonnevelt; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Visscher en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol en 15.00 uur ds. Visscher; Rijssen-Zuid 9.30 en 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Schipper; Rotterdam-Zuid 10.00 en 16.30 uur ds. F. Harinck; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. P. Mulder;

PREDIKBEURTEN

ZONDAG 12 AUGUSTUS 2001

Aagtekerke 8.45 en 11.00 uur (vak.gasten) en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de

Pater; Alblasterdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. v/d Net; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Axel 19.00 uur ds.

Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Veenendaal; Sint Philipsland 15.00 uur ds. de Jongste; Soest 15.00 uur kand. Tuinier; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur leesdienst; Terwolde-De Vecht 19.00 uur ds. Driessen; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. de Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. van Krimpen; Utrecht 10.00 uur ds. L. Blok; Veen 15.30 uur ds. P. Mulder; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. Baaijens; Vlissingen 9.30 en 15.00 uur ds. Golverdingen; Waarde 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. Kleppe; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Meeuse; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 9.30 en 14.00 uur ds. C. Harinck en 18.30 uur ds. Golverdingen; Yerseke 14.30 uur ds. Beens en 18.00 uur ds. Tanis; Zeist 10.00 en 18.30 uur leesdienst.

DINSDAG 14 AUGUSTUS 2001

Borssele 19.30 uur dhr. Hoogerland; Enkhuizen 19.30 uur ds. Mondria; Enter 19.30 uur ds. Visscher; Opperdoes 19.30 uur ds. Zippro; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Melis.

WOENSDAG 15 AUGUSTUS 2001

Beekbergen 19.30 uur ds. Schot; Brakel 19.30 uur ds. Sonneveld; Emmeloord 19.30 uur ds. Kattenberg; Goudswaard 19.30 uur ds. Schipper; Hoogeveen 19.30 uur ds. Kleppe; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Mondria; Krabbendijke 13.00 uur ds. Clements (Huw. Bev.); Meeuwen 19.30 uur ds. Vermeij; Melissant 19.30 uur kand. Brugge; Mijdrecht 19.30 uur ds. P. Mulder; Nieuwdorp 19.30 uur ds. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. de Wit; Soest 19.30 uur ds. Verweij; Sprang Capelle 19.30 uur ds. Neele; Wageningen 19.30 uur ds. van Krimpen; Westkapelle 19.30 uur ds. Bac; Westzaan 19.30 uur dhr. Verschuure; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. de Jongste.

DONDERDAG 16 AUGUSTUS 2001

De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Schreuder; Hoofddorp 19.30 uur ds. Kattenberg; Houten 19.30 uur ds. Kleppe; Kampen 19.30 uur ds. Hogchem; Krabbendijke 19.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 19.30 uur ds. Beens; Ouddorp 19.30 uur dhr. van Boven; Rhenen 19.30 uur dhr. G. Pater.

VRIJDAG 17 AUGUSTUS 2001

Den Helder 19.30 uur ds. L. Blok;

Krabbendijke 15.15 uur ds. Hofman (Huw. Bev.).

ZATERDAG 18 AUGUSTUS 2001

Hardinxveld-Giessendam 15.00 uur ds. W.J. Karels (dovendienst).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist L. Versteeg; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist G. Baan; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. v.d. Boogaart; kerkgebouw Offenbachstraat 105-107; diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. Bijbelstudie: iedere woensdagavond om 20.00 uur.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Krabbendijke geeft met ontroering kennis, dat de Heere onverwacht, in de hope des eeuwigen levens, heeft weggenomen onze gewaardeerde koster de heer

LOURENS BOEDER

Op de leeftijd van 51 jaar.

In grote getrouwheid heeft hij gedurende 8 jaar de gemeente mogen dienen als koster. Mede hierdoor nam hij, in het midden van onze gemeente, een grote plaats in. De Heere vertrooste en sterke zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en ouders in dit smartelijk verlies. Hij heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad:

J.A. Bliet, preses

A.W. Koole, scriba

Krabbendijke, 30 juli 2001.

"Zij zullen ingaan in des Konings paleis"

Psalm 45 vers 16b.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-Zuid, geeft met droefheid kennis van het overlijden van haar oud-koster

LOURENS BOEDER

in de leeftijd van 51 jaar.

Van 1 januari 1985 t/m 31 juli 1993 heeft hij als koster plichtsgetrouw en met toewijding zijn werkzaamheden verricht.

De Heere gedenke de achtergebleven weduwe, kinderen en kleinkinderen en overige familiebetrekkingen.

Rotterdam, 30 juli 2001

Namens de kerkenraad,

C. Bal, preses

W. Schumacher, scriba

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Dinteloord, geeft net droefheid kennis van het overlijden van zijn oud-ambtsbroeder

CORNELIS DE FREL

in de leeftijd van 98 jaar.

Met liefde en getrouwheid heeft hij in de jaren 1962-1977 de gemeente in het ambt van diaken mogen dienen.

De Heere trooste de achtergebleven weduwe, kinderen, klein- en achterkleinkinderen.

Namens de kerkenraad,
W. Roozmond, preses
C. v.d. Welle, scriba

Dinteloord, 2 augustus 2001

Deze ellendige riep, en de HEERE hoorde hem.
Psalm 34 : 7a.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Hardinxveld-Giessendam deelt met droefheid mede dat is overleden haar geliefde ambtsbroeder

LAMBERTUS SCHIPPER

in de leeftijd van bijna 66 jaar.

Vanaf 1994 heeft hij de gemeente in alle getrouwheid met de liefde van zijn hart en de gaven van God aan hem gegeven mogen dienen in het ambt van ouderling. De HEERE vertrooste en sterke zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen in dit grote verlies en heilige de roepstem aan ons aller hart.

Ds. W.J. Karels, preses
J. Visser, scriba

Hardinxveld-Giessendam, 3 augustus 2001

"Maar bij U is vergeving", Psalm 130 : 4a "bij U schuil ik", Psalm 143 : 9b.

Tot onze diepe droefheid heeft de Heere van ons weggenomen, na een gedurig gedragen ernstige ziekte, mijn innig geliefde, zorgzame man, onze geliefde broer, zwager en oom

ANTONIE TEUNIS CRUM

in de leeftijd van 69 jaar.

Z. Crum-Nieuwland
Familie Crum
Familie Nieuwland

4 augustus 2001
Duindoornstraat 32
4191 KT Geldermalsen

De begrafenis heeft donderdag 9 augustus 2001 plaats gehad op de begraafplaats Essenhof, Nassauweg 200 te Dordrecht.

Meisje zoekt per 1 jan. schippersgezin om te leren voor **matroos**.
tel. 078-6165249

Te huur op de Veluwe omg. Apeldoorn-Vaassen leuk vak. verblijf v.a. 275,- p.w. Ook nachtlgies met ontbijt. Tel. 078-676 44 78.

begravenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een
door u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 460 05 09
Fax 010 - 435 79 12

CANADA BEZOEKERS.

Wij hebben twee bej. woningen te huur in het bej. teh. van de Ger. Gem. te Norwich, Ont.
Inl. tel. 001-519-863-2574.

BOEKEN EN MUZIEK VAN DER BOOM

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommeldijk
Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20

Kraamzorg?

RST

Tel. 0342 - 422 324
Postbus 154, 3770 AD Barneveld

TEXEL. Ruim gelegen 6 en 8 pers. Bungalows, 3 sl.k. en wasmach., 4-6 pers. Stacaravans met 2 sl.k. en douche. Op rustig park. Bel voor de folder tel. 0222-318391.

Bungalowpark **De Verrassing**, Bijenkorfweg, Oosterend.

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten